

TÜRÜK

2022, Yıl/Year: 10, Sayı/Issue: 31, ISSN: 2147-8872

TÜRÜK Uluslararası Dil, Edebiyat ve Halkbilimi Araştırmaları Dergisi
TURUK International Language, Literature and Folklore Researches Journal

Geliş Tarihi / *Date of Received: 18.10.2022*

Kabul Tarihi / *Date of Accepted: 21.11.2022*

Sayfa / *Page: 98- 126*

Research Article / Araştırma Makalesi

Yazar / *Writer:*

 Doç. Dr. Meltem GÜL

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı
Bölümü

gulmltm@hotmail.com

 Cahit SAĞIRDAĞ

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve
Edebiyatı Anabilim Dalı Doktora Öğrencisi

sagirdagcahit@gmail.com

TÜRK KÜLTÜRÜ VE DERLEME SÖZLÜĞÜ'NDE MEYVELER VE ADLANDIRMALARI (Şekline, Rengine, Tüketimine ve Olgunlaşma Dönemine Göre Adlandırmalar)

Öz

Türk Dil Kurumu tarafından 1930-1960 yılları arasında yapılan derleme faaliyetleri sonucunda 12 ciltlik Derleme Sözlüğü oluşmuştur. Derleme Sözlüğü çalışmasıyla Anadolu'da yaşayan halkın günlük konuşma dilindeki yaşamın her alanını kapsayan zengin söz varlığı ortaya çıkmıştır. Bu söz varlığı içinde meyve isimleri de geniş bir yer tutmaktadır. Anadolu'daki halk, günlük konuşma dilinde yer verdikleri bu meyveleri isimlendirirken belirli ölçütler kullanmıştır. Bu ölçütler meyvelerin tüketimi, rengi, şekli ve olgunlaştıkları dönemdir.

Çalışmanın giriş kısmında meyvelerin Türk kültüründeki yerine değinilmiştir. Daha sonra meyve adları; şekline göre, rengine göre, tüketimine göre ve olgunlaşma dönemine göre başlıkları altında sınıflandırılmıştır. Sözlükte bulunan meyve adlarının *Eski Uygur Türkçesi Sözlüğü, Tarihi ve Etimolojik Türkiye Türkçesi Lugatı, Dede Korkut, Divanu Lûgat-it Türk, Türk Dilinin Etimoloji Sözlüğü, Çağdaş Türkçenin Etimoloji Sözlüğü, Güncel Türkçe Sözlük,*

Kutadgu Bilig, Abuşka Lûgatı, An Etymological Dictionary of Pre-Thirteenth-Century Turkish, Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat gibi eserlerde var olup olmadığı da tespit edilmiş, var olan kelimeler anlamları ile birlikte yazılırken, yok olan kelimeler (-) işaretiyle gösterilmiştir. Çalışmada Türk kültüründe ve Derleme Sözlüğü'nde meyvelerle ve meyve adlandırmaları ile ilgili zengin söz varlığını gösterme ve bu alanda yapılan çalışmalara katkı sağlama amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Derleme Sözlüğü, Meyve, Meyvelerin Kullanım Alanı, Meyve Adlandırmaları, Türk Kültürü.

FRUITS AND FRUIT NAMES IN TURKISH CULTURE AND DERLEME SÖZLÜĞÜ (Names According to Shape, Color, Consumption and Maturation Period)

Abstract

As a result of the compilation activities carried out by the Türk Dil Kurumu between 1930-1960, a 12 volume Derleme Sözlüğü was formed. With the Derleme Sözlüğü study, a rich vocabulary covering all areas of life in the daily spoken language of the people living in Anatolia has emerged. Fruit names also have a large place in this vocabulary. The people in Anatolia used certain criteria when naming these fruits, which they use in their daily speech. These criteria are consumption, color, shape and maturation period of fruits.

In the introduction part of the study, the place of fruits in Turkish culture is mentioned. Later fruit names; It is classified under the headings according to its shape, color, consumption and maturation period. In the fruit names *Eski Uygur Türkçesi Sözlüğü, Tarihi ve Etimolojik Türkiye Türkçesi Lügatı, Dede Korkut, Divanu Lûgat-it Türk, Türk Dilinin Etimoloji Sözlüğü, Çağdaş Türkçenin Etimoloji Sözlüğü, Güncel Türkçe Sözlük, Kutadgu Bilig, Abuşka Lûgatı, An Etymological Dictionary of Pre-Thirteenth-Century Turkish, Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat* It has also been determined whether they exist in works such as existing words are written with their meanings, while missing words are shown with a (-) sign. In the study, it is aimed to show the rich vocabulary about fruits and fruit nomenclature in Turkish Culture and Derleme Sözlüğü and to contribute to the studies in this field.

Keywords: Derleme Sözlüğü, Fruit, Usage Area of Fruits, Fruit Nomenclature, Turkish Culture.

Giriş

Türkiye’de 1932 yılında dil devrimi yapılmış ve bunun sonucunda Türkçeye yerleşmiş olan Arapça ve Farsça kökenli sözcüklerin, Anadolu’daki halkın ağızındaki karşılıkları bulunmaya çalışılmış ve Anadolu’da söz derleme çalışmaları yapılmıştır. Ağızlarda söz derleme çalışması ilk olarak Dil Encümeni tarafından yapılmış, derlenen bu malzemelerin bir kısmı Hamit Zübeyir (Koşay) ve İshak Refet (İşitman) tarafından sözlük hâline getirilerek “*Ana Dilden Derlemeler*” adıyla yayımlanmıştır (Korkmaz 2000: 7-8). Dil Encümeni’nin yerini alan Türk Dil Kurumu da

konuyla ilgilenmiş ve uzun yıllar süren bir derleme faaliyetine başlamıştır (Ata 2000: 5). Derlenen malzemeler Türk Dil Kurumu tarafından 1939-1949 yılları arasında “*Türkiye’de Halk Ağzından Söz Derleme Dergisi*” ismiyle yayımlanmıştır. Bu derleme çalışması dilden anlayan uzman kişiler tarafından yapılmadığı için bilimsel yönden elverişli olmamıştır (Korkmaz 1977: 145). Bu sebeple 1960’da yeni bir derleme faaliyetine başlanmıştır. Bunun sonucunda 12 ciltlik Derleme Sözlüğü ortaya çıkmıştır. Yapılan bu derleme çalışmaları ile birlikte Anadolu ağızlarının oldukça yetkin bir diyalektoloji sözlüğü meydana getirilmiştir (Ata 2000: 5). Bu diyalektoloji sözlüğü, Anadolu’daki halkın ağızdaki söz çeşitliliklerini ortaya çıkarmış ve Türkçenin söz varlığına zenginlik katmıştır. Meyve adlandırmalarının da Derleme Sözlüğü’nde çeşitli söyleyiş biçimleriyle Anadolu ağızlarında yaygın bir şekilde kullanıldığı görülmektedir. Bu adlandırmaların yaygın bir şekilde kullanılmasının nedenlerinden biri de meyvenin Türklerin günlük hayatında bir yiyecek türü olarak eskiden beri var olmasıdır. Nitekim Türklerin mitolojik dönemlerinden ve destan dönemlerinden itibaren özellikle elma, erik, üzüm, karpuz ve ceviz gibi meyveleri çok yakından tanıdıkları ve bunların alt türlerini geliştirdikleri görülmektedir (Karpuz vd. 2020: 27-29). Bu meyveler geçmişten bugüne dek Türk kültürü açısından da önemli bir yere sahiptir. Türklerin edebî ürünlerine, mimarisine, geleneğine, örf ve âdetlerine ve çoğu kültürel öğelerine sirayet etmiştir. Sözü edilen bu kültürel öğelerin Türkler üzerindeki etkileri ise aşağıdaki açıklamalarda yer almaktadır:

Hat sanatında meyve istifli hatlara yer verilmektedir. H. 1282/M. 1865-66 tarihinde, Süleyman isimli katıa sanatçısı tarafından armut formunda hat sanatı resmi yapılmıştır (Özsayiner 2008: 102). Meyvelerin motif olarak Osmanlı ve Selçuklu döneminden kalan yapıların süslemelerinde de kullanıldığı görülmektedir. Batı Anadolu’daki Soma Hızır Bey Camii’nde (H. 1206/M. 1791/92) bereket sembolü olarak kalem işi; nar, incir, armut, elma, üzüm, karpuz gibi meyve motifleri görülmektedir. Anadolu Selçuklularının Konya’daki İnce Minareli Medresesi’nin taç kapısının bezemeli yüzeylerinde nar meyvesi motifleri, kapıya bir ifade zenginliği katmaktadır (Cantay 2008: 35). Sultan III. Ahmet (1673-1736) Topkapı Sarayı’nın bir odasının üst duvar panellerini, tabaklara yerleştirilmiş meyvelerden oluşan bir desen kompozisyon ile dekore ettirmiş ve bu oda *Yemiş Odası* şeklinde isimlendirilmiştir. Yemiş Odası, baştanbaşa tabak içinde meyveler ve çiçek demetleriyle süslenmiştir. Yemiş Odasının ahşab duvar yüzeyine yatay şeritler, dikdörtgen alanlara ayrılarak her birinde nişler içinde vazoda çiçekler ve meyve kâseleri yer almaktadır. En alt şeritte dikdörtgen alanlarda sepet içinde elma, armut, nar vb. çeşitli meyveler görülmektedir Çalışır (2008, Arel 1975’ten). Yine Topkapı Sarayı Müzesi’nde Sultan IV. Murat’ın bade meclisini gösteren bir minyatürde sofraya düzeni için tercih edilen nesnelere, ağırlıklı olarak meyve ve vazodaki çiçeklerden oluşmuş, tahtın önündeki tepsinin üzerinde, mavi-beyaz çini kâselerde nar, elma ve armut gibi meyveler görsel açıdan bir güzellik katmaktadır (Çalışır 2008: 71).

Osmanlı döneminde mezar taşlarında da meyve motifleri kullanılmaktadır: II. Bayezid Cami Hazîresindeki mezar taşlarında üzüm, hurma ve incir gibi meyve motifleri vardır (Erdal 2015: 355). Bu örneklerin yanı sıra Anadolu’daki konutların mimarisinde de meyve süslemelerine yer verilmektedir. XIX. yüzyılda Tokat’ta Madımağın Celal’in Evi tavanında mendiller içinde narlar ve üzümler işlenmiş, evin içinde bulunan dolap kapaklarında ise elma, armut, ayva, nar, kavun, karpuz gibi meyve resimleri tasvir edilmiştir. XIX. yüzyıla ait olduğu tahmin edilen Milas Bahaeddin Ağa Konağı’nın tavan ve duvar süslemelerinde bıçak saplanmış karpuz ve çeşitli meyve motifleri vardır.

Yozgat'ta Nizamoglu Evi ya da Keşiş'in Evi olarak bilinen 1871 tarihli yapının tavan eteğinde bıçak saplanmış dilimli bir karpuz görülmektedir. Kayseri'de Büyükbahçebaşı Mahallesinde bulunan ve 1890'larda inşa edilen İmamoglu Evi'nde kapı ile yarım pencere arasında elma, armut gibi çeşitli meyve motifleri yer almaktadır (Türkmen 2006: 44-46). Anadolu'nun çoğu bölgesinde meyve, halı ve kilim dokumacılığında motif olarak kullanılmaktadır. Sivas Müzesi'nde bulunan Malatya yöresine ait bir kilim, 20. yüzyılda dokunmuş ve üzüm salkımı motifinden oluşmaktadır. Emirdağ yöresinde de kilimlerde meyve motifi kullanılmaktadır. Yörede dokunan kilimlerde kullanılan meyve motifi *portakallı* motifidir. *Portakallı* motifi, uç uca bağlanmış iki baklava diliminin kenarlarda koyu renkli üçgenlerle birleştirilmesi şeklinde oluşturulmuş bir altıgen ve altıgenin ortasında baklava dilimlerini birbirine bağlayan düşey ince uzun bir dikdörtgenden oluşmaktadır (Ölmez 2006, Barışta 1998'den). Konya Ereğli yöresinde ise "*beğdik*" adıyla bilinen kilimlerde elmalı motifi vardır. Kırmızı, mavi, vişne çürüğü, lâcivert, kahverengi, koyu sarı renklerin ortaya çıktığı "*beğdik kilimleri*"ndeki elmalı motifi geometrik şekillerin hâkim olduğu bir motiftir (Ölmez 2006, Karahan 1998'den).

Meyveler; yiyecek, içecek ve temizlik ürünlerinin ham maddesi olarak kullanılmaktadır. Temizlik ürünlerinden olan sabuna şekil vermek için meyve motifinden yararlanılmaktadır. Özellikle Türk kültürünün önemli bir ögesi olan misk meyve sabunculuğunda şekilsel olarak kullanılmaktadır. Özenli bir çalışma ile meyve görünümü hâle getirilmesiyle yapılan misk meyve sabunu, XVII. yüzyıldan itibaren Edirne'nin önemli sembollerindedir. Misk meyve sabunu Osmanlı sultanlarına hediye olarak sunulmuş, padişah kızlarının ve cariyelerin çeyizlerinde, odalarında görülmüştür. Padişahlar, yabancı devlet başkanlarına gönderdikleri hediyelerin arasına misk meyve sabunu da eklemiştir (Özbil 2006: 448, 449). Ayrıca parfüm ve kolonya gibi ürünlerin üretimi için meyvelerin güzel kokusundan faydalanılmaktadır. Türk kültüründe üzüm, elma, armut, dut, kayısı, nar gibi meyvelerin suyundan şıra, sirke, şarap, pekmez, pestil gibi ürünler elde edilmekte, kurutulmuş meyvelerden yararlanılarak hoşaf, komposto gibi içecekler de yapılmaktadır. Reçel ve marmelat (Durgut 2006: 416-430), turşu, çay, kahve, şeker gibi ürünlerin yapımında ve tatlandırıcı olarak da kullanılmaktadır (Duymaz 2006: 379, 380). Bununla birlikte bazı meyveler, çeşitli hastalıkların tedavi edilmesinde, hastalıkların neden olduğu ağrıların dindirilmesi ya da azaltılmasında ilaç işlevi görmektedir. Ağaç çileği ve dağ çileği, ağrı kesmede, ateş düşürmede, göz hastalıklarının tedavisinde, şeker hastalığında, romatizma ağrılarını dindirmede; ayva, kalp ve damar hastalıklarında, deri hastalıklarında, kabız tedavisinde, soğuk algınlığı ve yanıkta; iğde, idrar yolu ve böbrek rahatsızlıklarında; kiraz, kabız tedavisinde; kayısı, sarılık ve kabız tedavisinde (Aça 2008, Özhatay vd. 1992'den); ceviz, guatr tedavisinde kullanılmaktadır (Aça 2008, Sarı vd. 1992'den). Üzüm de aspirin gibi kanı sulandırır, kronik kalp hastalıklarına karşı korur, demir içerdiği için bağışıklık sistemini kuvvetlendirir, bünyesindeki asitler mideye zarar vermeden böbrek ve karaciğerin çalışmalarını hızlandırır (Şenocak 2008: 188). Öksürük için karadut, kuşburnu, ardıç pürçeği veya ardıç katranı; bronşit için ardıç meyvesi ve çayı, kuşburnu; nefes darlığı için kuşburnu çayı, somak gibi meyveler halk hekimliğinde ilaç tedavisinde kullanılmaktadır (Duymaz 2006: 381). Bu meyvelerin bazılarının dinî kitaplarda geçmesi de halk tarafından şifa olarak algılanmaktadır. Nitekim Kur'an-ı Kerim En'âm sûresi 99. ve 141. ayette nar, zeytin, hurma, üzüm gibi meyvelerin ismi şu şekilde geçmektedir:

“O, gökten su indirendir. İşte biz onunla her türlü bitkiyi çıkarıp onlardan yeşillik meydana getirir ve o yeşil bitkilerden, üst üste binmiş taneler, -hurma ağacının tomurcuğunda da aşağıya sarkmış salkımlar- üzüm bahçeleri, zeytin ve nar çıkarırız: (Her biri) birbirine benzer ve (her biri) birbirinden farklı. Bunların meyvesine, bir meyve verdiği zaman, bir de olgunlaştığı zaman bakın. Şüphesiz bunda inanan bir topluluk için (Allah’ın varlığını gösteren) ibretler vardır.” (En’âm, 6/99). “O, çardaklı-çardaksız olarak bahçeleri, ürünleri, çeşit çeşit hurmalıkları ve ekinleri, zeytini ve narı (her biri) birbirine benzer ve (her biri) birbirinden farklı biçimde yaratandır. Bunlar meyve verince meyvelerinden yiye. Hasat günü de hakkını (öşürünü) verin, fakat israf etmeyin. Çünkü O, israf edenleri sevmez.” (En’âm, 6/141).

Bu meyveler arasında özellikle nar İslamiyette şu anlamlara gelmektedir: Nar, Kur’an’da bir cennet ve dünya meyvesi olarak zikredilmektedir. Dünya nimeti olarak zikredildiği yerde, üzerine Allah’ın yemin etmiş olduğu zeytinle birlikte yer almaktadır. Allah diğerlerinin yanı sıra bu meyveyi kendi varlık ve birliğine, yaratma, kudret, rızık verme ve ihsan etme sıfatlarına delil olarak zikretmektedir. Hadislerde ise nar daha ziyade şifa yönüyle ön plana çıkmaktadır (Akçay 2008: 133). Hadislerde incir de yer almış, besin değerine vurgu yapılmış ve taşıdığı özellikler sebebiyle cennet meyvesi olduğuna işaret edilmiştir (Bulut 2014: 455). Ayetlerde ve hadislerde geçen bu meyvelere kutsallık atfedilmiş, Türk kültürüne de meyve üzerine muska yazılarak yansımış, ayrıca meyve üzerine ayet, sure ya da dua yazılmıştır. Şair Bakî, kendi döneminde yaygın hastalık olan sıtma için yazılan bir muskadan şiirinde bahsetmektedir:

“Nüsha yazdursa aceb olmaya bâdâm üzre

Teb-i hicrana ilâç eylemek ister hâtem” (Öztoprak 2006, Küçük 1994’ten).

“Yüzük, badem üzerine muska yazdırsa garip görülmemelidir. Çünkü o, ayrılık sıtmasına (hastalığına) çare bulmak ister.” Beyitte sıtmaya yakalanmış bir hastanın iyileşmesi için badem üzerine muska yazıldığı görülmektedir. Eskiden badem üzerine muska yazma âdeti varmış. Badem üzerine olduğu gibi eskiden haşhaş, hünnap, elma vb. meyve ve bitki üzerlerine de muska yazılmıştır (Öztoprak 2006: 566, 567). Zatî, bir beytinde haşhaş tanesi üzerine Kevser suresinin yazılışını konu etmektedir:

“Ağzun üzre hatt-ı la’lün dir gören Yâkûti gör

Yazdı Kevser sûresin bir dâne haşhaş üstine” (Öztoprak 2006, Çavuşoğlu vd. 1987’den).

“(Ey Sevgili!) Ağzın üzerindeki ayva tüylerini gören, ‘Yakut, bir haşhaş tanesi üzerine Kevser suresini yazmış’ der.” (Öztoprak 2006: 567). Derleme Sözlüğü’nde de cevşen isminde meyve adlandırması bulunmaktadır. *Çevşen: Yaprığı yaprak sarmak için elverişli bir çeşit üzüm.* (-Ng.), (DS, c. II, s. 1155). Meyveler, muskaların yanı sıra fal bakmada da işlev görmektedir. Falnameler içerisinde Bursa Yazma ve Eski Basma Eserler Kütüphanesi, Orhan Bölümü No. 950’de bulunan “*Hurşidnâme*”de fala bakmak için hurma, üzüm, elma, erik, incir, şeftali, hıyar, dut, kiraz, kavun, vişne, ayva, ahlat, böğrülce, muz, karpuz, limon, koz, alıç, zerdali gibi meyvelerin isminden yararlanılmaktadır (Eğri 2008: 628-630).

Klasik Türk şiirinde meyve, şekline göre benzetme unsuru olarak kullanılmaktadır. Bunlar arasında armut; testi, mürekkep tozu hokkası ve kadeh; ayva çene, göbek, güneş, kehribar taşı, taş,

yumruk ve zekât; badem âşık, dudak, göz, gümüş, insan, kayık, ok temreni, ten, yüzük kaşı; elma ağız, ay, çene, çene altı (gerdan), gökyüzü, gönül, gözyaşı, güneş, misket, taş, top gibi nesne ve unsurlara benzetilmektedir. Bunlara ilaveten fındık, fıstık, hurma, kiraz, karpuz, kavun, limon, nar, portakal, şeftali, hünnap, üzüm ve zerdali gibi meyveler de Klasik Türk şiirinde şekline göre benzetme unsuru olarak yer almaktadır (Deniz 2006: 579-595).

Divan edebiyatında meyve kelimesinin anlam çerçevesi de genişlemiştir. Nitekim Divan edebiyatı şairleri meyve kelimesi yerine mecazi olarak mîve-i âdem, amal meyvesi, mîve-i atâ, mîve-i baht, belâgat mîvesi, behişt meyveleri, mîve-i bî-vakt, mîve-buse, mîve-i cân gibi isimleri de kullanmıştır (Keskin 2006: 600-603). Ayrıca Osmanlı döneminin önemli seyyahlarından olan Evliya Çelebi'nin Seyahatname'sinde de armut, ayva, ceviz, çilek, dut, elma, erik, hurma, iğde, incir, karpuz, kavun, kayısı, kızılıcık, kiraz, limon, muz, muşmula, nar, narenc, şeftali, turunc, unnâb (hunnap), üvez, üzüm, vişne, zerdalu (zerdali, yaban kayısı), zeytin gibi meyvelerin adı ve buldukları yöreler yer almaktadır (Dağlı 2006: 225-235). Modern Türk şiirinde ise böğürtlen, karpuz, kavun, ayva, elma, portakal, turunc, nar, çilek, muz, şeftali, kayısı, kiraz, üzüm, badem, zeytin, limon, dut gibi meyveler imge olarak kullanılmaktadır. Bu meyveler şairler tarafından anlatılırken özellikle şekilleri, renkleri, tatları, sulu oluşları, parlaklık ve çekici yönleriyle ele alınmaktadır (Gülendam 2008: 476). Bununla birlikte "Çetin ceviz", "Ocağına incir ağacı dikmek", "Bir çuval inciri berbat etmek" gibi deyimlerin yanı sıra "Üzümünü ye bağını sorma", "Üzüm üzümüne baka baka kararır", "Bağa bak üzüm olsun, yemeye yüzün olsun", "Babası koruk yer, oğlunun dişi kamaşır", "Meyve veren ağaç taşlanır", "Armut dibine düşer", "Yarım elma gönül alma" (Aliş 2008: 516, 517), "Sabır acıdır, meyvesi tatlıdır", "Ana besler hurmayla, eloğlu karşılar yarmayla", "Zeytin dededen, incir babadan kalmalı" (Demirtaş 2006: 171) şeklinde atasözlerine de yansımaktadır. Deyim ve atasözlerindeki yansımalarından da görüldüğü üzere bunların oluşumunda meyvenin tadı, rengi ve şekli ölçüt olarak alınmıştır. "Çetin ceviz" deyiminde meyvenin şekli, "Üzüm üzümüne baka baka kararır" atasözünde meyvenin rengi, "Sabır acıdır, meyvesi tatlıdır" atasözünde meyvenin tadı ölçüt olarak alınmıştır. Meyveler dış görünüşleri dikkate alınarak bilmecelelerde de yer almaktadır. "Bir yumruk, bin tomurcuk." bilmeceğinde incir bir yumruğa, içindeki küçük taneler tomurcuklara benzetilmektedir. "İçi darı, dışı deri." bilmeceğinde incirin küçük çekirdekleri dariya yani mısıra dışı da bir deriye benzetilmektedir. "Allah dizer / İnsan çözer.", "Bir sapta inci dizili.", "İğnesiz, ipliksiz dizilir boncuk." bilmecelelerinde ise üzümün diziliş şekli dile getirilmektedir (Yaldız 2006: 175, 176). Elma, nar, üzüm, ayva, dut, kiraz, armut, erik, kestane, portakal, ceviz ve karpuz gibi meyveler manilerde de sıklıkla geçmektedir (Ergüzel 2008: 173).

Meyvelerin Türk kültürünün hat sanatı, halı ve kilim dokumacılığı, halk hekimliği, mimarisi, edebiyatı üzerindeki yansımaları yukarıdaki açıklamalarda görülmektedir. Böylelikle meyvelerin Türk kültüründe önemli bir yer edindiği ve yaşamın her alanında var olduğu anlaşılmaktadır.

Meyveler, Türk kültürüne yansımaları yanında Türk dilinde de önemli bir yer tutar. Derleme Sözlüğü'nde yer alan meyve adlarına bakıldığında, Anadolu'daki halkın günlük konuşma dilinde meyvelerin epey geniş bir yer tuttuğu görülmektedir. Anadolu ağızlarındaki bu meyve adlarının oluşumu ise birden olmamıştır. Anadolu'ya, Asya'dan ve farklı yörelerden gelen Türkler, önceki yerleşim yerlerinde kullandıkları meyve adlarını Anadolu'ya da

taşımışlardır. Anadolu'da karşılaştıkları yeni meyvelere ise buldukları yörenin ağız yapısına uygun olarak şekline, rengine, tadına ve olgunlaştığı döneme göre isimlendirme yapmışlardır. Örneğin, armut, karpuz, limon ve portakal gibi meyveler, içerisinde çok fazla su barındırdıkları için Anadolu ağızlarında bu meyvelere ad verilmesinde şekil özellikleri ölçüt olarak kullanılmıştır. Karpuzla “sulugumbat, sulucagümbet”, limona “sulusıklam, sulusırtlak, suluzıplak”, portakala “suluzırtlak”, armuda “suluca armut” şeklinde meyve adlandırmaları yapmışlardır. Meyvelerin tüketimine göre isimlendirmeler yapılmıştır. Tatlı olan meyveleri adlandırmak için genellikle bal sözcüğünü kullanmışlardır. Bu adlandırmada bal sözcüğü çoğunlukla üzüm, incir, armut gibi tatlı olan meyveler için kullanılmıştır. Üzümle “balbal, bal üzümü”, incire “ballıdarı, ballıbadan, ballışika, ballışipa, ballışiga”, armuda “balbardağı, bal armudu, bal armudu, balaşlama, balbardak” gibi isimler verilmiştir. Meyvelerin olgunlaştığı dönem de adlandırmada etkili olmuştur. Yaz meyvesi olan ve yazın olgunlaşan alıç (erik), yaz aylarından olan “haziran” şeklinde isimlendirilmiştir. Meyvelerin rengine göre adlandırmalar yapılmıştır. Bu adlandırmalarda beyaz meyveler için ak, siyah meyveler için kara isim olarak kullanılmıştır. Bunların dışında kırmızı “kırmızı gevrek”, sarı “sarıcaarmut, sarıbuğulu, sarıyemiş, sarıapa” gibi renkler de meyve adlandırmalarında ölçüt olarak kullanılmıştır.

1. Şekline Göre Meyve Adlandırmaları

Meyvelerin şekli, adlandırmalarda belirleyici olmaktadır: sapı uzun, tombak, irim, uzunelma, vb. örnekler, meyvelerin iriliğine, ufaklığına ve uzunluğuna bağlı adlandırmaları oluşturmaktadır. Bu adlandırmalarda bazı ölçütler vardır: Kütükü kiraz (kiraz), kiraz yenirken çıkan ses; lop armudu, armudun yumuşaklığı; uzunsap, armudun boyutu; sulugumbat (karpuz), karpuzun sulu oluşu; kütür (karpuz), karpuz yenirken çıkan ses, benli belerce (üzüm) üzümün üzerinde bulunan ben vb.

bardağerik, (bardacuk): Tatlı, sulu, mor renkli bir çeşit erik. (Dereçine *Sultandağı -Af.), (DS, c. VI, s. 4446). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

benli belerce (benli beylerce): Beyaz renkte, kırmızı benekli bir çeşit üzüm. (Moran -Dz.), benli beylerce: (Kemaliye *Alaşehir -Mn.), (DS, c. I, s. 629). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

büzgülü, (büzgüle, büzgüllü): Kalın kabuklu, uzun taneli, dayanıklı, siyah üzüm. (*Emirdağ -Af.; Bağlıllı *Eğirdir, *Şarkıkaraağaç -Isp.; Çerçin, Narlı, Kavak *Yeşilova, Ürkütlü *Bucak -Brd.; Aşağıkaraçay *Acıpayam, *Sarayköy -Dz.; *Gediz -Kü.; Haydarpaşa, Kocamustafapaşa -İst.; -Ml.; Keşanuz *Güdül, *Ayaş -Ank.; Kızılca, Gaziler *Hadım, Zıvarık, Sadıkhacı *Beyşehir, Eğrigöz, Uğurlu *Ermenek, -Kn.; *Elmalı -Ant.; -Mğ.), büzgüle: (Sofular *Eğridir -Isp.), büzgüllü: (Oğuz *Acıpayam -Dz.; Sille -Kn.), (DS, c. I, s. 834). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

cehre, çehri: Küçük dağ eriği. (*Ulaş -Sv.), (DS, c. II, s. 876). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

cimcikdikeni: Böğürtlen. (*Beyşehir -Kn.), (DS, c. II, s. 970). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

cüçük: Dağ çileği. (Uzuncaburç *Silifke, Yapıntı *Mut -İç.), (DS, c. II, s. 1024). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

çıtçıt: İncir ağacının yaprak vermeden önce verdiği ilk meyve. (*Kilis, *Nizip -Gaz.), (DS, c. II, s. 1192). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

çitili kavun: Bir çeşit kokulu kavun. (*Saricaeli -Çkl.), (DS, c. II, s. 1244). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

damdireği: Bostan kıyılarında yetişen bir çeşit hıyar. (Kerkük.), (DS, c. VI, s. 4484). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

demirelma: Yazın yetişen çok ekşi, yeşil renkli bir çeşit yaz alması. (-Sm.; -Gm.), (DS, c. II, s. 1417). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

domartlak: Olmamış ham meyve. (-Or.), (DS, c. II, s. 1550). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

gabarcık: Bir çeşit üzüm. (-Gaz.), (DS, c. III, s. 1884). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

gombak: Olmamış incir. (*Edremit ve köyleri -Ba.; -Kc.), (DS, c. III, s. 2099). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

gup düşen: Bir cins armut. (-Nğ.), (DS, c. III, s. 2197). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

hodalak, (hodala): Küçük kavun, karpuz. (Ceylan *Fethiye -Mğ.), hodala: (Dede *Çal -Dz.), (DS, c. III, s. 2391). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

ipburnu, (ipburması): Yaban gülünün meyvesi. (Karataş *Dinar -Af.; Sücüllü *Yalvaç -Isp.; -Kü.), (DS, c. IV, s. 2546). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

irikara: İri taneli siyah bir çeşit üzüm. (Görece *Menemen, *Tire -İz.; *Kilis -Gaz.; -Mr.), (DS, c. IV, s. 2550). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

irim: Böğürtlen. (Oğuz *Acıpayam -Dz.), (DS, c. IV, s. 2551). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

kabaeldaş: Bir çeşit üzüm. (Zencidere -Ky.), (DS, c. IV, s. 2578). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

kabarcık: İnce kabuklu, yuvarlak, beyaz çekirdekli bir çeşit üzüm. (*Afşin -Mr.; -Gaz.; *Osmaniye -Ada.), (DS, c. IV, s. 2582). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

kabartlak: Olmamış incir. (*Perşembe merkez köyleri -Or.; -Gr.), (DS, c. IV, s. 2583). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

kabatepek: Kalın kabuklu kara üzüm. (-Ml.), (DS, c. IV, s. 2583). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

kabuğu kalın: Bir cins kış armudu. (*Ağlı, *Küre -Ks.), (DS, c. IV, s. 2585). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

kösehalil: Çok tatlı, yuvarlak taneli bir çeşit beyaz üzüm. (*Antakya ve çevresi -Hat.), (DS, c. IV, s. 2973). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

kumeriği: Yaban eriği. (-Sm.), (DS, c. IV, s. 3000). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

kupdüşen: Bir çeşit yaz armudu. (*Bor -Nğ.), (DS, c. IV, s. 3004). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

küp armudu, (köpen): Kışın küpe konularak olgunlaştırılan, ahlata benzer iri armut. (*Maçka -Tr.), köpen: (Ayva *Yapraklı -Çkr.), (DS, c. IV, s. 3041). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

küpdüşen, (gürpdüşen, kurtdüşen): İri, ekşimiş, içi çabuk kararan bir çeşit armut. (-Çr.), (DS, c. IV, s. 3041, c. VI, s. 4579). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

kütükü kiraz: Bir çeşit sert kiraz. (*Çarşamba -Sm.), (DS, c. IV, s. 3055). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

kütür: Olmuş karpuz. (Işıklar -Brs.), (DS, c. IV, s. 3056). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

livikeriği: Büyük ve ekşi bir çeşit erik. (Çakırköyü *Şebinkarahisar -Gr.), (DS, c. IV, s. 3082). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

loparmudu: Yazın yetişen, sarı renkli ve sulu bir armut çeşidi. (-Gm.), (DS, c. IV, s. 3088). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

sapiuzun: Bir çeşit armut. (*Bor -Nğ.), (DS, c. V, s. 3543). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

sapuzun: Bir çeşit armut. (-Nğ.), (DS, c. V, s. 3544). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

sivri: Bir çeşit palamut. (-İst.), (DS, c. V, s. 3651). sivri: Palamut. (TETL, c. VII, s. 367). sivri: palamut. (GTS). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), KB (-), OTAL (-), TDES (-).

suluca armut: Bir çeşit armut. (*Düzce -Bo.), (DS, c. V, s. 3694). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

sulugumbat, (sulucagümbet): Karpuz. (Büyükdere *Sarıyer -İst.), sulucagümbet: (*Hekimhan -Ml), (DS, c. V, s. 3694). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

suluzırtlak (sulusıklam, sulusırtlak, suluzıplak): Limon. (-Brd.; -Ks. ve köyleri; -Çkr.; *Çarşamba -Sm.; *Merzifon -Ama.; -Tr.; -Ezm.; *Gemerek -Sv.; *Beypazarı -Ank.; -Ky.; -Nğ.; *Doğanhisar, *Akşehir -Kn.; -Ada. ve çevresi; *Alanya -Ant.; Ahiköy -Mğ.), sulusıklam: (-Gr.), sulusırtlak: (-Krş.), suluzıplak: (*Tavas -Dz.), (DS, c. V, s. 3695). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

suluzırtlak: Portakal. (Muzvadı *Ermenek -Kn.), (DS, c. VI, s. 4710). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

tekerelması: Yeşil renkli, yassı bir çeşit elma. (*Bafra -Sm.), (DS, c. V, s. 3865). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

tombak: Kayısı. (*Çarşamba -Sm.), (DS, c. V, s. 3957). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

tombuş: Koyu pembe renkli, büyük çekirdekli bir çeşit kiraz. (-Isp.), (DS, c. V, s. 3958). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

uzunalma: Armut. (-Ada.), (DS, c. VI, s. 4055). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

uzunsap: Çok iri, uzun saplı bir armut çeşidi. (Keşanuz -Ank.), (DS, c. VI, s. 4056). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

yumrukara: Bir çeşit kara üzüm. (*Güdül, Keşanuz -Ank.; Zencidere -Ky.), (DS, c. VI, s. 4318). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

yumrut: Üvez meyvesi. (*Niksar -To.), (DS, c. VI, s. 4318). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

2. Tüketimine Göre Meyve Adlandırmaları

Meyveler, Anadolu ağızlarında acılığına, tatlılığına ve ekşiliğine göre adlandırılmaktadır. Armudun tatlı oluşundan dolayı *akşekeri*, *balbardağı*, *şekeri*; eriğin tatlı oluşundan dolayı *bal erik*, limonun ekşiliğinden dolayı *ekşi*; incirin tatlılığından dolayı *tatlı* gibi isimlendirmeler yapılmaktadır.

acık: Yaban armudu. (*Bergama -İz.; Cumayanı -Zn.), (DS, c. I, s. 48). acık: Ekşi elma. (TDES, s. 6). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-).

acı kara (acı gara): 1. Sık, yuvarlak ve küçük taneli bir çeşit ekşi üzüm. (Kozluca *Keçiborlu, Akçaşar *Eğridir, *Atabey -Isp.; *Bucak, *Karamanlı, *Tefenni, Akçaköy *Yeşilova, Çerçin -Brd.; Moraca *Çal, Çöplü *Çivril, *Babadağ, Yanıköy, Ağallı *Sarayköy, Kösten -Dz.; Çomaklı

*Korkuteli, Kışla *Elmalı -Ant.; Genek *Yatağan -Mğ.), 2. Bir çeşit elma. (Söğüt *Tefenni -Brd.) acı gara: (İlyas *Keçiborlu -Isp.; Ürkütlü *Bucak -Brd.; İğdir *Çivril, Moran -Dz.), (DS, c. I, s. 48). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

acı kirez: Yabani kiraz. (Erkinis *Yusufeli Ar.), (DS, c. I, s. 49). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

acı koruk: Üzüm. (Mençek *Ermenek -Kn.), (DS, c. I, s. 49). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

akşekeri: Sarı renkli, tatlı bir çeşit armut. (Bahçeli *Bor -Nğ.), (DS, c. I, s. 162). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

balbardağı, (bal armıdı, bal armudu, balaşlama, balbardak): Erken olgunlaşan, yeşil renkli, çok sulu ve tatlı bir çeşit armut. (Zana -Ama.; -Çr.), bal armıdı: (*Bor -Nğ.), bal armudu: (-Gm.; *Ağın, *Keban -El.), balaşlama: (*Şebinkarahisar -Gr.), balbardak: (-Ama. köyleri), (DS, c. I, s. 500). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

balbal: Beyaz ve yuvarlak taneli bir çeşit üzüm. (Akyaka -Brd.; Tavşancıl *Gebze -Kc.), (DS, c. I, s. 500). balbal: Beyaz ve yuvarlak taneli bir çeşit üzüm. (TETL, c. I, s. 270). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TDES (-).

bal erik: Kırmızı, tatlı erik. (Dişli *Bolvadin -Af.; *Darende -Ml.), (DS, c. I, s. 503). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

ballı: Koyu pembe renkli, ince kabuklu, çekirdeği orta büyüklükte, kısa saplı ve çok tatlı bir çeşit kiraz. (-Isp.; -Kn.), (DS, c. I, s. 509). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

ballıboynuz: Bakla şeklinde ve kahve renkli, yenilebilen, tatlı bir çeşit meyve. (Karahisar *Tavas -Dz.), (DS, c. I, s. 509). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

ballıca: Bir çeşit armut. (*Safranbolu -Zn.; *Boyabat -Sn.), (DS, c. I, s. 509). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

ballıdarı (ballıbadan, ballışıka, ballışıpa, ballışıga): İncir. (-Bo.; -Sv.; Sulutaş -Kn.), ballıbadan: (-Bo.), ballışıka: (*Mustafa Kemal Paşa -Brs.), ballışıpa: (-Ks.), ballışıga: (-İz.), (DS, c. I, s. 510). ballıdarı: İncir. (GTS). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

ballıkara: Bir çeşit kara incir. (*Bodrum -Mğ.), (DS, c. I, s. 510). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT(-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

bal üzümü: Kokulu ve yuvarlak taneli bir çeşit beyaz üzüm. (*Kırıkhan, *Hassa -Hat.), (DS, c. I, s. 512). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

binbal: Koyu kırmızı renkli ve tatlı bir cins kiraz. (Kirazlı, Çayağzı *Şavşat -Ar.), (DS, c. I, s. 695). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

datlı: İncir. (Belevi *Çal -Dz.; Bademye *Ödemiş -İz.), (DS, c. II, s. 1377). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

ekşi: Limon. (-Nğ.), (DS, c. III, s. 1698). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

ekşikara: 1. Büyük, siyah, sulu ve iri taneli bir çeşit üzüm. (Yayla *Tefenni -Brd.; Sarayköy -Gaz.; *Hadım -Kn.) 2. Siyah, sulu, iri ve ekşi karadut. (Bebek *Beşiktaş -İst.; *Safranbolu -Zn.; *Bodrum -Mğ.), (DS, c. III, s. 1698). ekşi kara: İri bir üzüm. (TDES, s. 226). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-).

eşgi: Limon. (*Bor -Nğ.), (DS, c. III, s. 1791). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

eşgi alma: Yabanî acı elma. (Hasanoğlan -Ank.), (DS, c. III, s. 1791). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

hamtatlı: (hamdatlı): Yeşili çok, hafif pembe renkli, oval bir çeşit erik. (*Düzce -Bo.), (DS, c. III, s. 2269). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

şekeri: Çok tatlı, ufak bir çeşit armut. (*Bor -Nğ.), (DS, c. V, s. 3759). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

tatlı: İncir. (*Honaz -Dz.), (DS, c. V, s. 3846). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

tatlı çiiit: Tatlı çekirdekli kayısı. (-Yz.), (DS, c. V, s. 3846). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

tathelması, (tatlıgöbek): Yeşil renkli, yazın yetişen bir çeşit elma. (-Gm.), (DS, c. V, s. 3846). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES(-).

tırthleşki: Bir çeşit limon. (*Alanya -Ant.), (DS, c. V, s. 3927). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

yandıran: Köpek üzümü. (*Bergama -İz.), (DS, c. VI, s. 4165). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

3. Olgunlaşma Dönemine Göre Meyve Adlandırmaları

Meyveler, mevsimlere ve aylara göre olgunlaştığı dönem içinde adlandırılmaktadır. Mevsim olarak yaz, kış, ilkbahar, sonbahar gibi. Derleme Sözlüğü'nde meyvelerin olgunlaştığı aylar ise haziran, temmuz, ağustos, eylül, ekim olarak birbirini izleyen aylar olarak görülmekte ve bu olgunlaşma dönemine göre meyve adlandırmaları yapılmaktadır. Çalışmanın bu bölümünde meyve adlandırmaları; yazın olgunlaşan meyvelere verilen adlandırmalar, kışın olgunlaşan meyvelere

verilen adlandırmalar, ilkbaharda olgunlaşan meyvelere verilen adlandırmalar, sonbaharda olgunlaşan meyvelere verilen adlandırmalar ve mevsim ismi olarak meyve adlandırmaları şeklinde beş alt başlığa ayrılmıştır.

3.1. Yazın Olgunlaşan Meyvelere Verilen Adlandırmalar

ak alma: Yaz elması. (Dereçine *Sultandağı -Af.), (DS, c. VI, s. 4412). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

bozdığan armudu, (bozdoğan, bozdurğan): Yazın olan iri, sarı ve iyi cins bir armut. (-Gm.), bozdoğan: (Çayağzı *Şavşat -Ar.), bozdurğan: (Argıthanı -Kn.), (DS, c. I, s. 750). bozdoğan, buzdığan: İyi bir cins armut. (TETL, c. I, s. 378). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TDES (-).

boranı elması: Yeşil renkli yaz elması. (-Gm.), (DS, c. I, s. 739). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

cayrak: Ağustosta yetişen bir çeşit sulu, iri armut. (Yerkesik -Mğ.), (DS, c. II, s. 870). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

çekidek armudu: Yaz ortasında yetişen çok çekirdekli küçük armut. (-Nğ.), (DS, c. II, s. 1112). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

çermayı: Yazın olgunlaşan, yeşil renkli bir armut çeşidi. (-Gm.), (DS, c. II, s. 1147). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

değirmen armudu: Yazın olgunlaşan ve yeşil renkli olan bir armut çeşidi. (-Gm.), (DS, c. II, s. 1401). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

demirelma: Yazın yetişen çok ekşi, yeşil renkli bir çeşit yaz elması. (-Sm.; -Gm.), (DS, c. II, s. 1417). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

döngel: 1. Meyvesi, hafif sulu ve ekşi olan ve haziranda olgunlaşan bir çeşit böğürtlen. (Yukarıseyit, *Çal -Dz.), 2. Muşmula. (DS, c. II, s. 1585). döngel: Muşmula. (TETL, c.I, s. 653). döngel: Muşmula. (ÇTES). döngel: Muşmula. (GTS). AL (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), KB (-), OTAL (-), TDES (-).

godıl elması: Yazın ve güzün yetişen yeşil renkli bir çeşit elma. (-Gm.), (DS, c. III, s. 2092). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

hışdenep: Yazın yetişen, sulu bir çeşit elma. (-Gm.), (DS, c. III, s. 2376). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

hodayı armudu: Yazın yetişen sulu armut. (-Gm.) (DS, c. III, s. 2392). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

karpuz armudu: Büyük, sarı ve sulu, temmuzda olgunlaşan bir çeşit armut. (*Bafra -Sm.), (DS, c. IV, s. 2668). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

keşşiyemez armudu: Yeşil renkli, iyi bir çeşit yaz armudu. (-Gm.), (DS, c. IV, s. 2773). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

kumarmudu: Sarı renkli bir yaz armudu. (-Gm.), (DS, c. IV, s. 3000). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

loparmudu: Yazın yetişen, sarı renkli ve sulu bir armut çeşidi. (-Gm.), (DS, c. IV, s. 3088). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

mağzin elması: Orta büyüklükte ve oval biçimli, temmuz ortalarında olgunlaşan bir çeşit elma. (*Bafra -Sm.), (DS, c. IV, s. 3105). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS(-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

mekriarmudu: Sarı renkli, küçük yaz armudu. (-Gm.), (DS, c. IV, s. 3154). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

menendiarmudu: Yazın yetişen yeşil renkli, olgunlaştıkça sararan bir çeşit armut. (-Gm.), (DS, c. IV, s. 3162). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

mışka: Yaz armudu. (*Çarşamba -Sm.), (DS, c. IV, s. 3193). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

mişkarmudu: Yazın yetişen, sarı renkli bir çeşit armut. (-Gm.), (DS, c. IV, s. 3205). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

peçelması: Yazın yetişen kırmızı renkli bir çeşit elma. (-Gm.), (DS, c. V, s. 3421). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

sandık elması: Bir çeşit yaz elması. (-Gm.), (DS, c. V, s. 3538). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

sıdalak: 1. Ağustos ayında yetişen, çavuş üzümünden küçük taneli bir çeşit ak üzüm. (Geyikli *Ezine -Çkl.) 2. Olgunlaşmaya başlayan yumuşak meyve. (*Çal -Dz.; -Ank.), (DS, c. V, s. 3603). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

süğüt elması: Süğüt elması da denilen yeşil renkli yaz elması. (-Gm.), (DS, c. V, s. 3708). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

tulukarmudu: Yazın yetişen, sarı renkli bir armut. (-Gm.), (DS, c. V, s. 3990). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

yanıkızıl: Bir yanı kızarık yaz armudu çeşidi. (*Bafra -Sm.), (DS, c. VI, s. 4170). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

3.2. Kışın Olgunlaşan Meyvelere Verilen Adlandırmalar

ak bulama: Beyaz kabuklu, büyük kışlık kavun. (*Sarıcaeli -Çkl.), (DS, c. I, s. 143). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

amez: Bir çeşit güz armudu. (Karakoca *Çan -Çkl.), (DS, c. I, s. 238). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

atmalı: Kar altında bile varlığını koruyan beyaz, ince kabuklu, yuvarlak bir kış üzümü. (-Ml.), (DS, c. I, s. 372). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

boz elma: Kış elması. (-Nğ.), (DS, c. I, s. 750). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

dökülcen: Bir çeşit kış elması. (-Ml.; -Kn.), (DS, c. II, s. 1574). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

fadine: Kışlık kavun. (*Kandıra -Kc.), (DS, c. III, s. 1831). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

kolak: Ekşi ve iri bir çeşit kış elması. (-Ml.; -Kn.), (DS, c. IV, s. 2908). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

maasusa elması: Kışın yetişen, kırmızı renkli, dayanıklı, ekşi bir çeşit elma. (-Gm.), (DS, c. IV, s. 3098). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

mazılım: Kış üzümü. (Gündüzbey -Ml.), mazırım: (-Ml.), (DS, c. IV, s. 3146). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

ovaca: Siyah renkli kış armudu, ahlat. (Çanıllı *Güdül, *Ayaş -Ank.), (DS, c. VI, s. 4619). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

şomalop armudu: Güz mevsiminde yetişen, tazeyken yeşil, olgunlaşınca kararar bir çeşit armut. (-Gm.), (DS, c. V, s. 3792). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

zevik: Kışa doğru yetişen, şarap rengi, sert, tadı az bir çeşit üzüm. (-Ada.), (DS, c. VI, s. 4365). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

3.3. İlkbaharda Olgunlaşan Meyvelere Verilen Adlandırmalar

andıra: İlkbaharda ilk defa olgunlaşan kiraz. (Olukyandı -Zn.), (DS, c. I, s. 260). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

memik: İlkbaharda çok yağın yağmur nedeniyle ur gibi büyümüş ve mantarlaşmış erik. (*Bor -Nğ.), (DS, c. IV, s. 3160). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

mantırıç: Mart inciri, firenk inciri. (*Alanya -Ant.), (DS, c. IV, s. 3127). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

3.4. Sonbaharda Olgunlaşan Meyvelere Verilen Adlandırmalar

atmen: Ekim ayında yenen bir çeşit armut. (Ormancık, Uzundere *Çayeli -Rz.), (DS, c. I, s. 372). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

cınav: Sonbaharda yetişen kırmızı renkli yabanî meyve. (*Şenkaya -Ezm.), (DS, c. II, s. 918). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

cüvür: Eylül ayı sonunda yetişen iri, kırmızı kabuklu bir çeşit şeftali. (*İğdir -Kr.), (DS, c. II, s. 1029). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

gövem: Sonbaharda yetişen bir çeşit siyah üzüm. (-Sv.), (DS, c. III, s. 2168). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

gömeçeriği: Sonbaharda olgunlaşan, büyükçe erik. (Sofular *Eğridir -Isp.), (DS, c. III, s. 2148). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

köçet elması: Sonbaharda yetişen, çabuk çürümeyen, sert ve sulu bir çeşit elma. (Gaman -Sm.), (DS, c. IV, s. 2948). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

köpük elması: Sonbaharda yetişen kırmızı renkli, ekşimsi, dayanıklı bir çeşit elma. (-Gm.), (DS, c. IV, s. 2962). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

3.5. Mevsim İsmi Olarak Meyve Adlandırmaları

Derleme Sözlüğü'nde "ağustos elması, haziran" gibi sadece mevsim ismi olarak meyve adlandırmaları yer almaktadır.

ağustos alması: Yumuşak ve mayhoş bir çeşit elma. (-Ks.), (DS, c. I, s. 115). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

haziran: Alıç. (-Bt.), (DS, c. III, s. 2323). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

4. Rengine Göre Meyve Adlandırmaları

Derleme Sözlüğü'nde "ak üzüm" bir çeşit beyaz üzüm, "delikara" bir çeşit siyah üzüm, "kızılçık" kırmızı renkli yaban elma, "sarıcaarmut" sarı armut vb. şekillerde meyvenin rengine uygun adlandırmalar yapılmaktadır. Beyaz renkli üzüme "ağ üzüm, ah üzüm, akbulgar, akdimlit, akmeri, akgevrek", beyaz renkli duta "ak dut", beyaz renkli eriğe "akilitiri"; siyah renkli üzüme "çitnak kara, deli kara, çakırcımnıt, aşığara, dogrukara, gatıgara" gibi isimler verilmektedir.

ağbikeri: Bir çeşit üzüm. (Kesirik -El.), (DS, c. I, s. 86). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

ağdirmit: Çok tatlı, kokulu, iri salkımlı bir çeşit üzüm. (-Nğ.), (DS, c. I, s. 88). ağdirmit, akdirmit, akdimlit: Küçük taneli bir çeşit üzüm. (TETL, c.I, s. 125). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TDES (-).

ağmarı: Bir çeşit üzüm. (*Çemişkezek -Tn.; Kesirik -El.), (DS, c. I, s. 105). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

ağüzüm: 1. Beyaz renkte bir çeşit üzüm. (Kuşbaba *Bucak -Brd.; İsabey *Çal -Dz.), 2. Yeşilimsi beyaz renkte bir çeşit üzüm. (Bereketli *Tavas -Dz.; *Erciş -Vn.), (DS, c. I, s. 116). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

ağ yēmşen: Yabani bir ağacın beyaz renkli, yuvarlak, tatlı ve kuşburnuna benzeyen meyvesi. (*Erciş -Vn.), (DS, c. I, s. 116). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

ah üzüm: Ak üzüm. (-Nğ.), (DS, c. I, s. 135). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

akalma: Bir çeşit yuvarlak elma. (Yaka *Dinar -Af.), (DS, c. I, s. 137). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

akelma: Bir çeşit yuvarlak elma. (-Sm.), (DS, c. I, s. 137). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

akalıç: Dağlarda yetişen yabani ve dikenli bir ağacın meyvesi, alıç. (Ekse *Çal -Dz.), (DS, c. I, s. 137). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

akbörül: Yuvarlak, sık taneli beyaz üzüm. (-Es.), (DS, c. I, s. 142). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

akbulgar: Büyük salkımlı, iri yuvarlak taneli beyaz üzüm. (Gedelek *Orhangazi -Brs.), (DS, c. I, s. 143). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

akbülgül: Çavuş üzümü. (Şabanözü *Polatlı -Ank.), (DS, c. I, s. 143). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

akca armut (akça, akcarmıt, akçal, akça armıt): Erken olgunlaşan şeker armudu da denilen, sulu ve tatlı bir çeşit armut. (*Çal-Dz.; Falaka *Bayındır-İz.; *Alaşehir köyleri -Mn.; Eğrigöz *Emet -Kü.; -Nğ.; *Kaş köyleri -Ant.), akca: (Senir *Keçiborlu -Isp.; -Nş.; -Nğ.), akcarmıt: (Yenice *Emet -Kü.), akça: (Yayla *Tefenni -Brd.; *Bandırma -Ba.), akça armıt: (-Nş.; -Nğ.), (DS, c. I, s. 144). akça armudu: İnce kabuklu, sarı, etli ve sulu bir tür armut. (GTS). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

akcarmıt: Sulu, yumuşak, tatlı, erken olgunlaşan yaz armudu. (Dereçine *Sultandağı -Af.), (DS, c. VI, s. 4413). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

akça elma: Bir çeşit elma. (-Kü.), (DS, c. I, s. 145). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

akdimlit (akdirmit): Beyaz, küçük taneli bir çeşit üzüm. (Uğurlu, Görmel *Ermenek -Kn.), akdirmit: (-Nğ.), (DS, c. I, s. 148). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

ak dut: Beyaz dut. (*Perşembe-Or. ve köyleri), (DS, c. I, s. 148). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

akgevrek: Beyaz, sert kabuklu, gevrek bir çeşit üzüm. (Evciler -Ks.), (DS, c. I, s. 149). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

akgut: İri taneli, güzel kokulu bir çeşit beyaz üzüm. (*Şereflikoçhisar ve köyleri -Ank.; -Kn.), (DS, c. I, s. 150). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

akıraz: Beyaz üzüm. (Yazıköy *Safranbolu -Zn.; *İlgın -Kn.), (DS, c. I, s. 152). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

akırazgı: Beyaz üzüm. (*Şarkikaraağaç -Isp.), (DS, c. I, s. 152). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

akilitiri: Bir çeşit beyaz erik. (*Bor -Nğ.), (DS, c. I, s. 154). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

akkulut: Yeşil renkli, iri taneli bir çeşit üzüm. (Cimin -Ezc.), (DS, c. I, s. 157). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

aklap: Dağ armudu. (Küçük kabaca *Uluborlu, Sücüllü, Yarıkaya *Yalvaç -Isp.; Argıthanı *İlgın -Kn.), (DS, c. I, s. 158). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

akmeri: Bir çeşit beyaz üzüm. (*Ağın -El.), (DS, c. I, s. 159). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

ala ayaş: Siyahlı beyazlı ve iri taneli bir çeşit üzüm. (Hasanoğlan -Ank.), (DS, c. I, 171). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

alaz, (alaz armit, alaz armudu, alaz armut): Yabancı armut. (Ekşe *Çal -Dz.), alaz armit: (Aydoğmuş *Keçiborlu -Isp.), alaz armudu: (Kayadibi *Yeşilova -Brd.), alaz armut: (Çerçin -Brd.), (DS, c. I, s. 205). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

akgevrek: Ak ve sert kabuklu bir çeşit üzüm. (Dereçine *Sultandağı -Af.), (DS, c. VI, s. 4413). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

aksulu: Bir çeşit armut. (-Ks.), (DS, c. I, s. 162). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

akşekeri: Sarı renkli, tatlı bir çeşit armut. (Bahçeli *Bor -Nğ.), (DS, c. I, s. 162). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

ak üzüm: Sık taneli, büyük salkımlı bir çeşit beyaz üzüm. (*Bor -Nğ.; *Elmalı -Ant.), (DS, c. I, s. 164). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

ak zuval: Beyaz kızılıcık. (-Sm.), (DS, c. I, s. 165). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

ala, (alaca gök, alaca kır): Olgunlaşmamış ham kavun, karpuz, meyve. (Kozluca *Keçiborlu, -Isp.; -To.), alaca gök: (Körküler *Yalvaç -Isp.), alaca kır: (*Gelendost -Isp.), (DS, c. I, s. 169). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

ala börtük: Güneşten bir tarafı yanmış sebze veya meyve. (*Elmalı -Ant.), (DS, c. I, s. 174). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

alaca üzüm: Erken olgunlaşan bir çeşit üzüm. (*Kilis -Gaz.), (DS, c. I, s. 178). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

alaça: Yarı olmuş üzüm. (Çulhan *Bozdoğan -Ay.), (DS, c. I, s. 179). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

aladiriz: Ala renkli, gevrek ve dayanıklı bir çeşit üzüm. (Alibeyhüyüğü *Çumra -Kn.), (DS, c. I, s. 182). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

alasıit üzümü: İnce kabuklu, iri taneli bir çeşit beyaz üzüm. (Dereköy -To.), (DS, c. I, s. 199). AL(-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

ala sulu: Olgunlaşmaya başlamış meyve. (Dereçine *Sultandağı -Af.), (DS, c. VI, s. 4416). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

aldimnit: Pembe renkli bir çeşit üzüm. (-Brd.), (DS, c. I, s. 210). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

alakoruk: Yarı olmuş üzüm. (*Fethiye ve köyleri -Mğ.), (DS, c. I, s. 191). AL (-), ÇTES (-), DK(-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

alevlet: Alıçtan büyük, bir yabani meyve. (Sobran -Gm.), (DS, c. I, s. 211). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

aleyçin: Çiçeği dökülmüş çiğdem. (Ortaköy *Sarıkişla -Sv.), (DS, c. I, s. 212). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

algemre: Güvez renkte, dayanıklı bir çeşit üzüm. (*Acıpayam *Kale, Kepez -Dz.), (DS, c. I, s. 212). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

almuğarı: Bir çeşit erik. (*Kağızman -Kr.), (DS, c. I, s. 228). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

aşigara: İri, yuvarlak, kara üzüm. (Dereçine *Sultandağı -Af.), (DS, c. VI, s. 4428). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

aşuğ beyazı: Yuvarlak, beyaz bir çeşit yaz üzümü. (*Arapkir -Ml.), (DS, c. I, s. 363). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

bozalkat: Bir çeşit ufak armut. (Dereköy -To.), (DS, c. I, s. 749). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

boz armut (bozık, bozik, bozzuk): Dağ armudu. (Sofular *Eğridir -Isp.; Egiste *Hadım -Kn.), bozık: (Bağıstas *İliç -Ezc.), bozik: (Başvartenik, Çemişkezek -El.), bozzuk: (-Ml.), (DS, c. I, s. 749). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

çakırcımmıt: Küçük taneli siyah üzüm. (*İskilip -Çr.), (DS, c. II, s. 1044). AL (-), ÇTES (-), DK(-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

çakırlı: Yarı olgunlaşmış meyve. (Deri *Bucak -Brd.; -Ed.), (DS, c. II, s. 1044). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

çıtnak kara: Ufak taneli bir çeşit siyah üzüm. (Feringe *Erbaa -To.), (DS, c. II, s. 1198). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

delikara: Bir çeşit siyah üzüm. (İcadiye -Ada.), (DS, c. II, s. 1412). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

dibikara: Kalın kabuklu, ufak ve sık taneli bir çeşit üzüm. (Gedelek *Orhangazi -Brs.), (DS, c. II, s. 1479). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

dogrukara: İnce kabuklu, siyah küçük taneli ve tatlı, dayanıksız bir üzüm çeşidi. (Gümülcüne göçmenleri *İzmit -Kc.), (DS, c. II, s. 1535). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS(-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

garahülü: Karadut. (-Tr.), (DS, c. III, s. 1919). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

gara zirge: Yerken kütür kütür ses çıkararak siyah üzüm. (Hasanoğlan -Ank.), (DS, c. III, s. 1921). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES(-).

gatıgara: Büyük, siyah ve çok ekşi olan bir çeşit üzüm. (Örkenez *Yalvaç -Isp.; Darıveren, Oğuz *Acıpayam-Dz.), (DS, c. III, s. 1935). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

gatıgara: İri, yuvarlak, kara üzüm. (Dereçine *Sultandağı -Af.), (DS, c. VI, s. 4509). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

göğsulu: Aşılı armut. (Yazır *Sungurlu -Çr.), (DS, c. III, s. 2133). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

göğem, (göğem eriği, göğ erik): Bir çeşit yabanî, ekşi erik. (*Eğridir -Isp.; *Emet -Kü.; Keskin, Tokat -Es.; İğneciler *Mudurnu -Bo.; -Sm; Uluşiran *Şiran -Gm.; Yukarıkale *Koyulhisar -Sv.), göğem eriği: (Bağlılı *Şarkıkarağaç -Isp.; Eğrigöz *Emet -Kü.; Karkıncık *Artova -To.), göğ erik: (*Bor -Nğ.; *Ermenek -Kn.), (DS, c. III, s. 2128). göğem, gövem, güvem: Bir çeşit dağ eriği. (TETL, c. II, s. 168). göğem: Bir çeşit yabanî, ekşi erik. (ÇTES). AL (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TDES (-).

gökçe: Bir çeşit armut. (*Mudanya -Brs.), (DS, c. III, s. 2135). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

gökbirik: Bir çeşit sulu üzüm. (Görecek -İz.; Yukarıkale * Koyulhisar -Sv.), (DS, c. III, s. 2135). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES(-).

gökmesili: Bir çeşit incir. (*Halfeti -Ur.), (DS, c. III, s. 2138). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

göksulu: 1. Sulu ve yeşil renkli bir çeşit armut. (Çığrı *Dinar -Af.; Uluğbey *Senirkent, *Eğridir ve köyleri -Isp.; Karaköy *Yeşilova -Brd.; *Nilüfer -Brs.; *Akyazı ve çevresi -Sk.; Peşman *Daday -Ks.; Saray -Çkr.; -Çr.; *Bafra -Sm.; *Merzifon -Ama.; -To.; *Koyulhisar -Sv.; -Krş.; -Ky.; -Kn.; Kocayatak *Serik -Ant.) 2. Yeşil renkli tatlı ve sulu bir çeşit zerdali. (Keşanuz -Ank.), (DS, c. III, s. 2139). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

kara badacık: Mürdüm eriği. (Ilıcaksu *Domaniç -Kü.), (DS, c. IV, s. 2638). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

karabahnı: Bir çeşit üzüm. (Zencidere -Ky.), (DS, c. IV, s. 2638). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

karaböce: Kurumuş, çürük ve bozuk üzüm. (*Tire -İz.; *Fatih -İst.), (DS, c. IV, s. 2639). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

karaçön: Amasya elmasına benzeyen bir çeşit kış elması. (-Ml.; -Kn.), (DS, c. IV, s. 2642). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

karadimlit: Kara pekmezlik üzüm. (Moran -Dz.), (DS, c. IV, s. 2643). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

karagevrek: Bir çeşit üzüm. (-İst.), (DS, c. IV, s. 2644). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

karahülün: Karadut. (-Dy.), (DS, c. IV, s. 2646). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

karaişildi: Yaban mersini. (*Kadınhanı -Kn.), (DS, c. IV, s. 2646). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

karalık: Bir çeşit üzüm. (Zencidere -Ky.), (DS, c. IV, s. 2650). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

karamarı: Bir cins siyah üzüm, kuş üzümü. (*Beşiktaş -İst.), (DS, c. IV, s. 2651). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

karamık: Böğürtlen. (*Bünyan -Ky.; Kemaller, Bulgaristan), (DS, c. VI, s. 4536). karamık: Anasona benzer bir tohum. (ÇTES). karamuk: Kırmızı renkli bir ekşi vişne. (EDPT, s. 660). AL (-), DK (-), DLT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

karamoru: Bir çeşit armut. (-Ank.), (DS, c. IV, s. 2652). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

karasergi, (karaparmak, karasirke, karasuyak): Siyah, yuvarlak, ekşi bir çeşit üzüm. (*Sarıyer -İst.), karaparmak: (*Safranbolu -Zn.), Karasirke: (-Tr.), karasuyak: (*İzmit Kc.), (DS, c. IV, s. 2653). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

karatamas: Mürdüm eriği. (-Ezc.), (DS, c. IV, s. 2654). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

karatikız: Az tatlı, ekşimsi bir çeşit armut. (Evciler *Bayramiç -Çkl.), (DS, c. IV, s. 2654). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

katıkara: Kalın kabuklu bir çeşit kış üzümü. (*Bolvadin -Af.; -Uş.; Kumdanlı *Yalvaç -İsp.; Eymir *Bozdoğan -Ay.; -Kü.; Argıthanı *İlgın -Kn.; Kıranköyü -Mğ.), (DS, c. IV, s. 2683). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

katıkara: Kalın kabuklu bir çeşit kuş üzümü. (Bayadı -Or.), (DS, c. IV, s. 2685). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

kırmızı gevrek: Kırmızı ile siyah arası şaraplık üzüm. (Oklalı *Lüleburgaz -Krk.), (DS, c. IV, s. 2835). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

kızıl işildi: Kırmızı yaban mersini. (Karaçay, Başhöyük *Kadınhanı -Kn.), (DS, c. IV, s. 2866). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES(-).

kızıl gücük: Havuç. (Gözler *Güney -Dz.), (DS, c. VI, s. 4561). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

küllükara: Bir çeşit kara üzüm. (-Dz.), (DS, c. IV, s. 3032). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

mora, (mor, more, mormani, mormeni): 1. Böğürtlen. (-Sm.; -Tr.; *Yerköy -Yz.) 2. Yaban çileği. (*Maçka ve köyleri -Tr.), (DS, c. IV, s. 3210). mora: Böğürtlen. (TETL, c. V, s. 242). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TDES (-).

sapısı, (saremin): Bir çeşit üzüm. (Zencidere -Ky.), saremin: (-İsp.), (DS, c. V, s. 3543). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

sarıbuzğulu: Sert kabuklu, turşusu yapılan bir çeşit sarı üzüm. (Ortahisar *Ürgüp -Nş.), (DS, c. V, s. 3546). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

sarıcaarmut, (sarıarmudu, sarıbekir armudu): Sarı, yağlı ve sulu, mayhoşumsu bir çeşit armut. (*Düzce -Bo.), sarıarmudu: (-Gm.), sarıbekir armudu: (-Gm.), (DS, c. V, s. 3547). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

sarıhıdır elması, (sarılızır elması): Bir çeşit elma. (-Gm.), (DS, c. V, s. 3547). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

sarıklık: Çiğdem. (Karamaslı *Çarşamba -Sm.), (DS, c. V, s. 3547). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

sarıkoğuk: Bir çeşit incir. (*Bodrum -Mğ.), (DS, c. V, s. 3547). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

sarıyemiş, (sarıpapa): Şeftali. (*Araç -Ks.; *Kurşunlu -Çkr.; Kasımlar *Gölpazarı -Bil.), sarıpapa: (-İst.), (DS, c. V, s. 3548). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

sarızağar: Çiğdem. (Mağara *Saimbeyli -Ada.), (DS, c. V, s. 3548). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

sıksarı: Bir çeşit sarı ve yuvarlak taneli üzüm. (-Mğ.), (DS, c. V, s. 3609). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

südlüsarı: Kışa kadar kalan bir çeşit sarı incir. (*Antakya -Hat.), (DS, c. V, s. 3707). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

gatıgara: İri, yuvarlak, kara üzüm. (Dereçine *Sultandağı -Af.), (DS, c. VI, s. 4509). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

sarıkök: Zencefilgillerden bir çeşit bitki zerdeçal. (Kerkük), (DS, c. VI, s. 4674). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

yanıkara: Güneş vurmuş kavun, karpuz. (*Güdül ve köyleri -Ank.), (DS, c. VI, s. 4815). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

yanıkara: Börülce. (Armutlu *Kemalpaşa -İz.), (DS, c. VI, s. 4170). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

yanıkızıl: Bir yanık kızarıklık yaz armudu çeşidi. (*Bafra -Sm.), (DS, c. VI, s. 4170). AL (-), ÇTES (-), DK (-), DLT (-), EDPT (-), EUTS (-), GTS (-), KB (-), OTAL (-), TETL (-), TDES (-).

Sonuç

Yapılan çalışmada şu sonuçlara ulaşılmıştır:

Derleme Sözlüğü'nde şekline göre meyve adlandırmalarında 46 meyve adı, tüketimine göre meyve adlandırmalarında 28 meyve adı, olgunlaşma dönemine göre meyve adlandırmalarında 51 meyve adı, rengine göre meyve adlandırmalarında 102 meyve adı bulunmaktadır. Derleme

Sözlüğü'nde en çeşitli olarak adlandırılan üzümdür. Üzümün en çok adlandırılması bu meyvenin Anadolu'nun çoğu bölgesinde var olmasından kaynaklanmaktadır. Sınıflandırma olarak en çok olgunlaşma dönemine göre meyve adlandırmaları, en az ise tüketimine göre meyve adlandırmaları yer almaktadır.

Meyve adlandırmalarının oluşmasında kullanılan bazı ölçütler aşağıdaki gibidir:

Şekil özellikleri adlandırmalarda belirleyicidir: Sapuzun, tombak, irikara, uzunelma, kabaeldaş vb. örnekler, meyvelerin iriliğine, ufaklığına, uzunluğuna göre adlandırılmaktadır.

Meyveler, tüketimine göre adlandırılmaktadır: *tatlı: İncir.* (*Honaz -Dz.), (DS, c. V, s. 3846), *acı kirez: Yabani kiraz.* (Erkinis *Yusufeli -Ar.), (DS, c. I, s. 49), *ekşi: Limon.* (-Nğ.), (DS, c. III, s. 1698).

Meyveler, mevsimlere ve aylara göre olgunlaştığı dönem içinde adlandırılmaktadır. Mevsim olarak yaz, kış, ilkbahar, sonbahar vb. Derleme Sözlüğü'nde meyvelerin olgunlaştığı aylar ise haziran, temmuz, ağustos, eylül, ekim olarak birbirini izleyen aylarda görülmekte ve bu olgunlaşma dönemine göre meyve adlandırmaları yapılmaktadır. *döngel: 1. Meyvesi, hafif sulu ve ekşi olan ve haziranda olgunlaşan bir çeşit böğürtlen.* (Yukarıseyit *Çal -Dz.), 2. *Muşmula.* (DS, c. II, s. 1585), *karpuz armudu: Büyük, sarı ve sulu, temmuzda olgunlaşan bir çeşit armut.* (*Bafra -Sm.), (DS, c. IV, s. 2668), *cayrak: Ağustosta bir çeşit sulu, iri armut.* (Yerkesik -Mğ.), (DS, c. II, s. 870), *cüvür: Eylül ayı sonunda yetişen iri, kırmızı kabuklu bir çeşit şeftali.* (*İğdir -Kr.), (DS, c. II, s. 1029), *atmen: Ekim ayında yenen bir çeşit armut.* (Ormancık, Uzundere *Çayeli -Rz.), (DS, c. I, s. 372).

Meyvelerin rengi de adlandırmalarda ölçüt olarak kullanılmaktadır. Kara (siyah) 29 meyve ismi, ak (beyaz) 26 meyve ismi, sarı 11 meyve ismi olarak kullanılmaktadır. Söz konusu rengine göre meyve adlandırmalarının bazıları şöyledir: *ak dut: Beyaz dut.* (*Perşembe-Or. ve köyleri), (DS, c. I, s. 148), *karagevrek: Bir çeşit üzüm.* (-İst.), (DS, c. IV, s. 2644), *sarıyemiş, (sarıpapa): Şeftali.* (*Araç -Ks.; *Kurşunlu -Çkr.; Kasımlar *Gölpazarı-Bil.), *sarıpapa:* (-İst.), (DS, c. V, s. 3548).

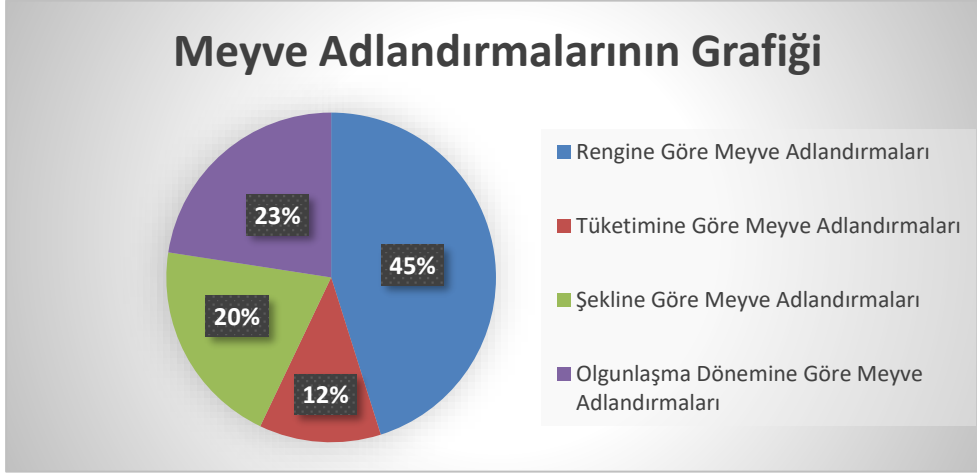
Anadolu halkının, meyveleri isimlendirirken ağız özelliklerini de koruduğu görülmektedir. “gatigara” Afyon'da meyve ismi olarak kullanılmaktadır. Afyon, Batı grubu ağızları içinde yer almaktadır. “gatigara” sözcüğünde k->ğ- değişimi görülmektedir. Bu değişme, Batı grubu ağız özelliklerindedir.

Çalışmada Derleme Sözlüğü'nün yanı sıra *Eski Uygur Türkçesi Sözlüğü, Tarihi ve Etimolojik Türkiye Türkçesi Lugatı, Dede Korkut, Divanu Lûgat-it Türk, Türk Dilinin Etimoloji Sözlüğü, Çağdaş Türkçenin Etimoloji Sözlüğü, Güncel Türkçe Sözlük, Kutadgu Bilig, Abuşka Lûgatı, An Etymological Dictionary of Pre-Thirteenth-Century Turkish, Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat* gibi eserler de taranıp Derleme Sözlüğü'nde bulunmayan meyve adları ile Derleme Sözlüğü'nde var olup fakat anlamı farklı olan meyve adları tespit edilmiştir. Derleme Sözlüğü'nde bulunmayan meyve adları şunlardır: **Amşuy:** Bir çeşit sarı erik (DLT, s. 23). **bazgan:** Mersin ağacının yemişi (DLT, s. 77). **şuglu:** Tilki üzümü (DLT, s. 557). **şekirtük:** Fıstık (DLT, s. 557). **zerenze:** Yaban mersini (DLT, s. 828). **enbe:** Şeftaliye benzer meyve (AL, s. 28). **kidizgek kağun:** Tazeliğini kaybetmiş kavun (EDPT, s.707). Derleme Sözlüğü'nde var olup fakat anlamı farklı olan meyve adları şunlardır: **Aluç:** Şeftali (DLT, s. 22). **acık:** Ekşi elma (TDES, s. 6). **karamık:** Anasona

benzer bir tohum (ÇTES). **karamuk:** Kırmızı renkli bir ekşi vişne. (EDPT, s. 660). **kımız:** Ekşi elma (DLT, s. 21).

Kâşgarlı Mahmut'un sözlüğündeki bazı sözcükler Anadolu'da hâlâ varlığını korumaktadır. Bunlardan "aluç" meyve adı olarak Divanu Lûgat'it-Türk'de de görülmektedir. Fakat geçmişten günümüze kadar gelen bu meyve adlarının anlam değişimine uğradığı da görülmektedir. "aluç" Anadolu ağızlarında çoğunlukla erik anlamında kullanılırken Divanu Lûgat'it-Türk'de şeftali anlamında kullandığı görülmektedir. Bu sözcük, geçmişte şeftali anlamında kullanılıp günümüze gelince Anadolu ağızlarında bu anlamını yitirmiştir.

Kısaltmalar

Ada. Adana	Ezc. Erzincan	Mr. Maraş
Af. Afyon Karahisar	Ezm. Erzurum	Md. Mardin
Ağ. Ağrı	Es. Eskişehir	Mğ. Muğla
Ama. Amasya	Gaz. Gaziantep	Mş. Muş
Ank. Ankara	Gr. Giresun	Nş. Nevşehir
Ant. Antalya	Gm. Gümüşhane	Nğ. Niğde
Ar. Artvin	Hak. Hakkâri	Or. Ordu
Ay. Aydın	Hat. Hatay	Rz. Rize
Ba. Balıkesir	Isp. Isparta	Sk. Sakarya
Bil. Bilecik	İç. İçel	Sm. Samsun
Bn. Bingöl	İst. İstanbul	Sn. Sinop
Bt. Bitlis	İz. İzmir	Sv. Sivas
Bo. Bolu	Kr. Kars	To. Tokat
Brd. Burdur	Ks. Kastamonu	Tr. Trabzon
Brs. Bursa	Ky. Kayseri	Tn. Tunceli
Çkl. Çanakkale	Krk. Kırklareli	Ur. Urfa
Çkr. Çankırı	Krş. Kırşehir	Uş. Uşak
Çr. Çorum	Kc. Kocaeli	Vn. Van
Dz. Denizli	Kn. Konya	Yz. Yozgat
Dy. Diyarbakır	Kü. Kütahya	Zn. Zonguldak
Ed. Edirne	Ml. Malatya	vb. Ve benzeri
El. Elazığ	Mn. Manisa	vd. Ve diğerleri
H. Hicrî	M. Milâdî	c. Cilt

Eser Kısaltmaları

- AL : Abuşka Lûgatı
 ÇTES : Çağdaş Türkçenin Etimoloji Sözlüğü
 DK : Dede Korkut
 DLT : Divanü Lûgat-it Türk
 DS : Derleme Sözlüğü
 EDPT : An Etymological Dictionary of Pre-Thirteenth-Century Turkish
 EUTS : Eski Uygur Türkçesi Sözlüğü
 GTS : Güncel Türkçe Sözlük
 KB : Kutadgu Bilig
 OTAL : Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat
 TETL : Tarihi ve Etimolojik Türkiye Türkçesi Lûgatı
 TDES : Türk Dilinin Etimoloji Sözlüğü

Kaynaklar

- Aça, Mehmet (2008). “Türk İnanış ve Düşünüş Sistemlerinde Meyve”. *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Volume 3/5 Fall.
- Akçay, Mustafa (2008). “İslamiyette Nar”. *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Volume 3/5 Fall.
- Aliş, Şehnaz (2008). “Bazı Edebî Eserlerimizde Meyve”. *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Volume 3/5 Fall.
- Arat, Reşit Rahmeti (1979). *Kutadgu Bilig III. (İndeks)*. İstanbul: Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü.
- Arel, Ayda (1975). *18. Yüzyıl İstanbul Mimarisinde Batılılaşma Süreci*. İstanbul: İ.T.Ü Mimarlık Fakültesi Yayını.
- Ata, Aysu (2001). “Derleme Sözlüğü’nde Geçen En Eski Türkçe Kelimeler”. *II. Uluslararası Türkistan Halk Kültürü Sempozyumu*, 25-27 Ekim 2001, (s. 35-43), Muğla Üniversitesi Yayınları.
- Atalay, Besim (1970). *Abuşka Lûgatı*. Ankara: Ayyıldız Matbaası A.Ş.
- ....., Besim (2013). *Divanü Lûgat-it Türk (Dizin)*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Aydın, Mehmet (2004). “Ordu ve Yöresi Ağızlarında Armut Adları”. *Türk Kültüründe Meyve Sempozyum Bildirileri*, 7-8 Nisan 2004, (s. 129-138), İstanbul: Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü.
- Barışta, Örcün (1998). “19-20. yy. İç Anadolu ve Orta Akdeniz Bölgesi Türk Kirkitli Dokumaları Üzerine”. *Türk Soylu Halkların Halı, Kilim ve Cicim Sanatı Uluslararası Bilgi Şöleni Bildirileri*, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Ankara 1998, s. 41.
- Bulut, Halil İbrahim (2014). “Bir Kur’an Meyvesi Olarak İncir ve Türk Kültüründe İncir Yorumları”. *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Volume 9/5 Spring.

- Clauson, Sir Gerard (1972). *An Etymological Dictionary of Pre-Thirteenth-Century Turkish*. Oxford: At the Clarendon Press.
- Caferoğlu, Ahmet (1968). *Eski Uygur Türkçesi Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Cantay, Gönül (2008). “Türk Süsleme Sanatında Meyve”. *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Volume 3/5 Fall.
- Çalışır, Deniz (2008). “Osmanlı Kültüründe Meyve Teması: Geleneksel Naturmört Resimleri Bağlamında Bir Değerlendirme”. *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Volume 3/5 Fall.
- Çavuşoğlu, Mehmet ve Mehmet Ali Tanyeri (1987). *Zâtî Dîvânı*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- Dağlı, Yücel (2006). “Evliya Çelebi Seyahatnamesi’nde Meyve”. *Meyve Kitabı*. İstanbul: Kitabevi Yayınevi.
- Demirtaş, Ahmet (2006). “Meyveli Atasözleri”. *Meyve Kitabı*. İstanbul: Kitabevi Yayınevi.
- Deniz, Sebahat (2006). “Meyveli Teşbihler”. *Meyve Kitabı*. İstanbul: Kitabevi Yayınevi.
- Devellioğlu, Ferit (2013). *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*. Ankara: Aydın Kitabevi Yayınları.
- Durgut, Hüseyin (2006). “Anadolu Ağzlarında Meyvenin Yan Ürünleri”. *Meyve Kitabı*. İstanbul: Kitabevi Yayınevi.
- Duymaz, Ali (2006). “Balıkesir’de Yabanî Meyve Kültürü”. *Meyve Kitabı*. İstanbul: Kitabevi Yayınevi.
- Eğri, Sadettin (2008). “Meyvelerin Dilinden Fal ve İşaretler”. *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Volume 3/5 Fall.
- Erdal, Gültekin (2015). “İstanbul II. Bâyezîd Cami Haziresi Mezar Taşlarında Meyve Motifleri”. *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Volume 10/2 Winter.
- Ergin, Muharrem (2009). *Dede Korkut Kitabı-2 (İndeks-Gramer)*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Ergüzel, Mehmet Mehdi (2008). “Mâni ve Bilmecelerimizde Geçen Meyva Adlarının Türkçedeki Kullanımları Üzerine Bazı Tespitler”. *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Volume 3/5 Fall.
- Eyuboğlu, İsmet Zeki (2017). *Türk Dilinin Etimoloji Sözlüğü*. Ankara: Say Yayınları.
- Gülendam, Ramazan (2008). “Modern Türk Şiirinde Meyve İmgesi”. *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Volume 3/5 Fall.

- Gültekin, Rukiye Eser (2008). “Türklerde Bereket Sembolü Olarak Kullanılan Meyve Motifleri ve Mimaride Değerlendirilmesi”. *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Volume 3/5 Fall.
- Karahan, Recai (1998). “Konya Ereğli Yöresinde Beğdik Adıyla Bilinen Bir Grup Türk Kilimi”. *Türk Soylu Halkların Halı, Kilim ve Cicim Sanatı Uluslararası Bilgi Şöleni Bildirileri*, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Ankara 1998, s. 165.
- Karpuz, Hacı Ömer ve Veysi Akın (2020). “Türkçedeki Meyve Adlarının İşlevselliği”. *KÜLTÜRTÜRK Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, 25-47.
- Keskin, Neslihan İlknur (2006). “Meyvenin Anlam Çerçevesi”. *Meyve Kitabı*. İstanbul: Kitabevi Yayınevi.
- Korkmaz, Zeynep (1976). “Anadolu Ağızları Üzerindeki Araştırmaların Bugünkü Durumu ve Karşılaştığı Sorunlar”. *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı - Belleten*, 23-24, 143-172.
- ....., Zeynep (2000). “Türkiye’de Ağız Sözlükleri”. *Türk Dili Dergisi*. (Temmuz 2000), Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Kur’ân-ı Kerîm Meâli*. (2010). Çev. Halil Altuntaş – Muzaffer Şahin. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 19. Basım.
- Küçük, Sabahattin (1994). *Bâkî Dîvânı*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Nişanyan, Sevan (Erişim tarihi: 28.02. 2022). *Sözlerin Soyağacı, Çağdaş Türkçenin Etimoloji Sözlüğü*. <https://www.nisanyansozluk.com/>
- Ölmez, Filiz Nurhan (2006). “Dokumalarda Meyve”. *Meyve Kitabı*. İstanbul: Kitabevi Yayınevi.
- Özbil, Alev (2006). “Misk Meyve Sabunu”. *Meyve Kitabı*. İstanbul: Kitabevi Yayınevi.
- Özhatay, Neriman vd. (1992). “Konya İli Halk İlaçları”. *VI. Milletlerarası Türk Halk Kültürü Kongresi Bildirileri, 4. c. Gelenek, Görenek ve İnançlar*. Ankara: Kültürü Bakanlığı Halk Kültürlerini Araştırma ve Geliştirme Genel Müdürlüğü Yayınları. s. 216-225.
- Özsayiner, Zübeyde Cihan (2008). “Hat Sanatında Meyve İstifli Hatlar”. *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Volume 3/5 Fall.
- Öztoprak, Nihat (2006). “Meyve ile İlgili Âdetler”. *Meyve Kitabı*. İstanbul: Kitabevi Yayınevi.
- Sarı, Nil ve İbrahim Başaoğlu (1992). “Türkiye’de Tiroid Hastalıkları ve Tedavisi Üzerine Halk Bilgi ve Uygulamaları”. *VI. Milletlerarası Türk Halk Kültürü Kongresi Bildirileri, 4. c. Gelenek, Görenek ve İnançlar*. Ankara: Kültürü Bakanlığı Halk Kültürlerini Araştırma ve Geliştirme Genel Müdürlüğü Yayınları. s. 233-234.
- Şenocak, Ebru (2008). “Türk Halk Kültüründe ve Mitolojik Bağlamda Üzümün Yeri”. *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Volume 3/5.

- Tietze, Andreas (2002). *Tarihî ve Etimolojik Türkiye Türkçesi Lugatı*. c. I, II. İstanbul: Simurg Yayıncılık.
- ....., Andreas. (2020). *Tarihî ve Etimolojik Türkiye Türkçesi Lugatı*. c. IV-X. Ankara: Türkiye Bilimler Akademisi.
- Türk Dil Kurumu. (2009). *Türkiye’de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü*. C. I-VI. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Türk Dil Kurumu. (Erişim tarihi: 28.02.2022, 17.56). *Güncel Türkçe Sözlük*. <https://sozluk.gov.tr>
- Türkmen, Nalan (2006). “Anadolu Konut Mimarisinde Meyve Motifleri”. *Meyve Kitabı*. İstanbul: Kitabevi Yayınevi.
- Yıldız, Adem (2006). “Meyveli Bilmeceler”. *Meyve Kitabı*. İstanbul: Kitabevi Yayınevi.
- Yıldız, Yasemin (2009). *Türkçe Bitki Adlarının Anlam Bilimi Açısından İncelenmesi*. Doktora Tezi. Sakarya: Sakarya Üniversitesi.